

Finlandia-palkintotilaisuus 27.11.2024

Kaunokirjallisuuden valitsija Alma Pöystin puhe

Hyvää juhlailta arvoisat kirjailijat ja kirjallisuuden ystävät.

God kväll alla vänner av litteratur.

On syytä riemuun, sillä olemmehan me suomalaiset kulttuurikansaa. Arvostamme eri taidemuotoja, joiden jonka kautta kehitymme sekä ihmisinä että kansakuntana, ymmärrämme elämää, muita ja maailmaa paremmin, saamme lohtua, oivalluksia ja voimaa. Joskus armoakin.

Mutta, elämme nyt hyvin... merkillisiä... aikoja. Sakset heiluvat ja hallituksen lyhytnäköiset ja visiottomat leikkaukset uhkaavat yhteistä henkistä pääomaa ja sen edellytyksiä ennennäkemättömällä tavalla. Tähän ei voi suostua ilman protestia. Kannustan teitä käymään sivustolla saksetseis.fi ja allekirjoittamaan adressin, koska meillä ei yksinkertaisesti ole varaa leikata itseltämme juuria ja sydäntä.

Sitten illan pääteemaan, eli lukemiseen...

När jag var liten på det analoga 80-talet läste vi högt i familjen om kvällarna. Böckerna tog oss på hisnande äventyr och tillsammans både skrattade och grät vi... När jag lärde mig läsa på egen hand var det en inre revolution. Jag förälskade mig passionerat i läsandet, det blev ett sätt att finnas till. Jag läste precis överallt och lärde mig t.o.m att gå och läsa samtidigt. Kiinnostuin kaikesta mitä en tiennyt - johdonmukaisesti päätin noin yhdeksänvuotiaana, että haluan lukea kaikki maailman kirjat, tämä oli minusta sekä inspiroiva että järkevä projekti. Kirjastoista tuli suosikkipaikkojani.

Sain myöhemmin tietää, että lukeakseen kaikki maailman kirjat lukutahdin pitäisi olla noin 4700 kirjaa päivässä! Tunnustan pettyneeni, mutta lohtuna oli kuitenkin ajatus siitä, että kirjojen kanssa vietetty aika ei ole koskaan turhaa, että ei ole hullua lukea substanssia.

Isoäidilläni, joka suorastaan palvoi kirjailijoita ja luki kirjoja samalla tahdilla kuin toiset syövät irtokarkkeja, oli sanomalehdestä irti leikattu otsikko työhuoneensa seinällä: Författare är vår tids medicinmän – eli Kirjailijat ovat aikamme poppamiehiä/shamaaneja.

Kirjailija shamaanina pysähtyy kuuntelemaan sisäisiä ja ulkoisia maailmoja, hän havaitsee, kerää, tunnustelee, aistii ja jakaa... Hänessä asuu parantajan ominaisuudet.

Finlandia-palkinnon valitseminen – miten mahdoton ja mahtava tehtävä. Kiitos Kirjasäätiölle luottamuksesta ja esiraadille, joka valitsi kuusi keskenään hyvin erilaista ja loistavaa kirjaa ehdokkaiksi. Ja kiitos jokaiselle kirjailijalle, jonka teoksen lumossa olen saanut todella hienoja, hurjia ja avartavia lukukokemuksia.

Finlandia-palkinnon vastaanottaja kirjoittaa sellaisella ihmeellisellä voimalla, että on täysin mahdotonta puolustautua. Knock out.

Kyseessä on poikkeuksellinen tinkimätön shamaani, joka haastaa sekä realismin että mielikuvituksen rajoja, joka onnistuu saamaan myös surrealistiset ja maagiset tasot tuntumaan todellisilta ihan solutasolla.

Kirjailija on kehittänyt omaa kiehtovaa muotoa ja hän haastaa lukijaa rytmillään niin, että tämä saa opetella uutta tapaa lukea. Hengästyttävän rikas kieli hypnotisoi; se viettelee ja vaatii lukijaa mukaan vaaralliseen matkaan, jossa uhka ja julmuus ovat jatkuvasti läsnä, maailmaan, joka on täynnä häpeää, vihaa, kauhua, kostonhalua, rikkinäisyyttä – ja inhimillisyyttä. Kirja on samalla niin taitavasti kirjoitettu, että päähenkilö saa täydet ja ristiriitaiset sympatiat vaikka onkin sysimusta. Pohjavireenä kulkee samalla epätoivoinen kaipuu rauhaan, sovintoon – ellei muihin niin edes itseensä. Tämä taistelu on riipaiseva.

Kun hirviö viedään valoon, se halkeaa ja ilma muuttuu hetkeksi helpommaksi hengittää...

Onnea 2024 kaunokirjallisuuden Finlandia-palkinnon saaja Pajtim Statovci: Lehmä synnyttää yöllä, Otava.